SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2349

av Linda Lindberg m.fl. (SD)

Socialtjänsten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa socialtjänstassistenter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillsyn över socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkta åtgärder för att stödja kommunerna med digitala verktyg för förebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare bestämmelser kring oanmälda hembesök och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa korruption och infiltration från gängkriminella och klaner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler placerade barn ska klara skolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av barn som farit illa under placering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt register över familjehem och jourhem samt om att stärka arbetet mot falska familjehem och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ökat stöd till barnrättsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stärka adoptionsstödet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga bestämmelserna om orosanmälan till att också omfatta vuxna som utsätts för våld inom en relation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur socialtjänstens arbete med att uppmärksamma och bedöma skyddsbehovet hos syskon och andra barn i samma hem kan stärkas, särskilt vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer forskning kring våldsutövare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på aktiva rehabiliterande åtgärder för att erhålla försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontrollfunktioner i fråga om försörjningsstödet till illegala migranter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheterna att missbruka försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialtjänsten är det svenska samhällets yttersta skyddsnät. Den finns till för att hjälpa människor i nöd, ge dem en grundläggande trygghet och bistå dem att återigen bli en aktiv del av vårt samhälle. Den finns också till för att förebygga missförhållanden, stödja särskilt familjer och skydda barn och andra grupper i behov av stöd. Ett väl fungerande skyddsnät är grundläggande för den individuella och gemensamma tryggheten, och socialtjänstens funktion är helt avgörande för en fungerande tillvaro för individer i behov av stöd och sociala insatser. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa alltid beaktas. Att väl avvägda insatser, hjälp och stöd sätts in för att ge utsatta barn en trygg och säker uppväxt är kanske ett av socialtjänstens allra viktigaste uppdrag.

Arbetet med att förebygga en ogynnsam utveckling och minska risken för omfattande social problematik bland barn, unga och familjer och för att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer samt att stärka skyddet för utsatta barn, unga och vuxna är av oerhörd vikt. Målet är att alla barn ska få växa upp under trygga förhållanden, att främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden, motverka kriminalitet, missbruk och utanförskap och upptäcka och skydda utsatta för våld och hedersrelaterat våld och förtryck.

Trots den nya socialtjänstlagen som genomfördes i och med prop. 2024/25:89 där kommunen fått ett utvidgat ansvar för hela socialtjänsten och där tillgängligheten stärkts och vikten av det förebyggande arbetet förbättrats så kvarstår flera problem. Arbetsbelastningen upplevs av många att vara för hög och med ökad stress, oro och press så är det långt ifrån önskvärt att de viktiga livsavgörande beslut som socialtjänsten hanterar, tas under dessa ansträngda förhållanden. Sverigedemokraterna menar därför på att vi trots framstegen i den nya socialtjänstlag måste fortsätta arbeta för att ge socialtjänsten de redskap som krävs för att kunna förbättras.

Inför socialtjänstassistenter

Som tidigare nämnts är socialtjänstens arbete påfrestande, och det finns problem med kompetensbrist, som ställs mot ökade personalbehov. Samtidigt finns dock en stor bredd i socialtjänstens arbete och en variation i vilka krav som ställs på personalen beroende på ärendetyper.

I andra liknande yrken, såsom undersköterskor, sjuksköterskor och läkare inom sjukvården, eller assistenter, handläggare och beslutsfattare på flera statliga myndigheter, gör man en uppdelning beroende på utbildning och arbetsuppgifter. Det är rimligt att enklare uppgifter går till personal med kortare utbildning och mindre erfarenhet och svårare uppgifter till personal med längre utbildning och mer erfarenhet. Socialtjänstassistenter skulle kunna avlasta socialsekreterare genom att utföra administrativa och andra arbetsuppgifter som inte kräver socionomkompetens eller särskilda befogenheter. På så sätt kan socialsekreterarnas tid i större utsträckning användas till kvalificerade utredningar, stödinsatser och arbete med barn och familjer.

Regeringen bör därför se över förutsättningarna för att utveckla och tydliggöra en sådan yrkesroll.

Stärkt tillsyn och sanktioner

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) granskar den svenska vården och omsorgen utifrån lagar och regler. Ivo har vid flera tillfällen funnit att det förekommer allvarliga brister i socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. I Ivos slutredovisning av ett uppdrag att analysera socialtjänsternas arbete med barn- och ungdomsvård (S2019/01922) framgick till exempel att det fanns brister i dokumentation, barns delaktighet och handläggning av ärenden för barn och unga inom hela kedjan, från hantering av orosanmälningar till uppföljning av insatser och egenkontroll. Flera av bristerna var återkommande och kända sedan tidigare. Bristerna innebar att barn och unga riskerade att inte få sina behov av stöd, skydd och hjälp utredda och tillgodosedda. I värsta fall kunde det bidra till att barn skadades eller till och med avled.

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsmekanism, särskilt för barn som far illa. Det är inte acceptabelt att kommunernas socialtjänster återkommande misslyckas med sina kärnuppgifter. Tillsynen av socialtjänsten måste därför stärkas och det måste genomföras tydliga följdåtgärder vid allvarliga brister och upprepade försummelser. Vid upprepade brister inom landets socialtjänster måste tillsynen och sanktionerna vara tydliga.

Det är därför glädjande att Utredningen om en effektivare tillsyn över socialtjänsten lagt fram sitt slutbetänkande En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25), med flera förslag om hur Ivos förmåga att utöva tillsyn och följa upp ärenden kan förbättras. Genom proposition 2025/26:15 har IVO fått skarpare verktyg för att ingripa mot verksamheter som inte uppfyller lagstiftningens krav. Reformen är ett viktigt steg, men det måste också säkerställas att tillsynen leder till faktiska förbättringar för de barn och vuxna som är beroende av socialtjänstens insatser. Det finns därför anledning att följa upp de nya befogenheternas effekter och vid behov vidta ytterligare åtgärder.

Digitala verktyg för förebyggande insatser

En av socialtjänstens mest centrala uppgifter är att trygga människors sociala trygghet.

Detta innebär ofta insatser för människor i kris, men även förebyggande arbete så att en kris inte uppstår senare. Ett exempel är arbetet kring separationer och skilsmässor. För de flesta föräldrar och deras barn utgör en separation eller skilsmässa en livskris, som kan få svåra följder på sikt när det gäller stress, ångest och depression. Det ligger i samhällets intresse att dessa kriser mildras, så att eventuella följdverkningar förebyggs. Av det skälet har man i Danmark tagit fram ett särskilt digitalt verktyg, samarbejde efter skilsmesse, som framgångsrikt använts i flera svenska kommuner. Att använda sig av digitala lösningar innebär att många människor kan nås på kort tid för en mycket liten kostnad, vilket gör programmet till ett synnerligen effektivt sätt att förbättra människors sociala trygghet.

Även om detta program, och andra liknande digitala verktyg för socialtjänsten, fått viss spridning, har kommunerna emellanåt svårigheter att på egen hand använda sig av digitala lösningar. Myndigheten för digital förvaltning (Digg), E-hälsomyndigheten, och Socialstyrelsen har vidare haft i uppdrag att stödja kommuner i att bättre tillämpa artificiell intelligens i deras arbete som berör socialtjänsten. Vidare har den nya lagen om socialdataregister (2026:601) förbättrat förutsättningarna för nationell uppföljning, kunskapsutveckling och forskning inom socialtjänsten. Vad som fortfarande saknas är en uppföljning av hur arbetet gått och ifall alla kommuner har kompetensen och resurserna som behövs för en ökad digitalisering. Det finns därför fortfarande behov av ett tydligt riktat stöd för att kommuner i större omfattning ska kunna ta del av de nya hjälpmedel som upparbetats under de senaste åren och det finns ett behov för vidare nationell samordning i frågan.

Oanmälda hembesök

Socialtjänstens uppgifter är många och sträcker sig från att vaka över barns trygghet till att betala ut försörjningsstöd till personer som inte kan försörja sig själva. Det är självklart att ett visst mått av tillsyn och kontroll måste ingå för att säkerställa att barn inte far illa eller att det fuskas med försörjningsstödet. Socialtjänsten har därtill ett generellt förvaltningsrättsligt ansvar att utreda ärenden ordentligt och motverka fusk och missförhållanden.

Även om socialtjänsten har flera olika verktyg för att följa upp och kontrollera ärenden vid behov, är möjligheterna att genomföra oanmälda hembesök mycket begränsade, exempelvis för att kontrollera barns levnadsvillkor eller huruvida villkoren för försörjningsstöd är uppfyllda.

Det är förstås rimligt att den enskilde gentemot det allmänna är skyddad mot husrannsakan och liknande intrång. Barns välbefinnande och utsatthet är dock av sådan vikt att det måste finnas en tydlig möjlighet för socialtjänsten att likväl göra oanmälda hembesök om det kan gagna barnets bästa. Arbetet med att bekämpa välfärdsbrottslighet och bidragsfusk är också avgörande för samhället i stort, och inte minst den enskilda kommunen, varför det bör anses naturligt att en mottagare av försörjningsstöd tar emot oanmälda hembesök från socialtjänsten.

Frågan har länge diskuterats i kommunerna, och Justitieombudsmannen har vid ett flertal tillfällen uttalat sig kritiskt om kommuner som genomfört oanmälda hembesök. Det är tydligt att frågan behöver regleras ordentligt i lag, för att färre människor skall fara illa, och för att bekämpa bidragsfusket.

Bekämpa korruption och infiltration från gängkriminella och klaner

Massinvandringen till Sverige har fått svåra konsekvenser för hela samhället, i allt från bostadsbrist till massarbetslöshet, fattigdom och bidragsberoende, kriminalitet och otrygghet. Invandringen från vissa kulturer har dessutom medfört att en för Sverige sedan många århundraden främmande företeelse fått allt större spridning, nämligen klaner och klanvälde. Släktbaserade nätverk existerar bortom staten och dess normala institutioner och utgör i själva verket ett alternativ till staten, med egna trygghetssystem och rättskipningsanstalter, som i flera fall är djupt oförenliga, rentav fientliga, till grundläggande svenska värderingar och lagar.
Nätverken har ofta en stark koppling till regelrätta kriminella organisationer, gäng och ligor. Exempelvis kan en kärna i ett kriminellt nätverk vara släktbaserat.

Klaner och nätverk har fått en sådan stor spridning i samhället att det numera föreligger en allvarlig risk att de skall infiltrera samhällsorgan och myndigheter. Det har i media och i rapporter beskrivits hur anställda på flera myndigheter sagts upp efter att det framkommit att de spridit hemligstämplad information till sådana nätverk eller fattat oriktiga beslut för att gynna dem. Eftersom socialtjänsten även arbetar med personer med skyddad identitet är det särskilt farligt för exempelvis våldsutsatta kvinnor.
Under föregående mandatperiod har sverigedemokraterna tillsammans med regeringen gjort avsevärda insatser för att få bukt med välfärdsbrottslighet och infiltration av offentliga verksamheter, exempelvis Dir. 2025:90. Insatserna bör vidareutvecklas under kommande mandatperiod och även om vissa framsteg är positiva så är problemet kring

korruption och välfärdskriminalitet inget som kan lösas på enbart några år. Därför kvarstår behovet av att socialtjänsten får det stöd och det regelverk som behövs för att effektivt skydda sig från infiltration från släktbaserade och kriminella nätverk. Detta måste omfatta robustare rutiner för anställningsförfaranden samt ett säkerställande av att samarbetet mellan polismyndigheten och socialtjänsten fungerar.

Fler placerade barn skall klara skolan

Barn som placerats i samhällets vård har det ofta svårt i skolan. Av Socialstyrelsens rapport Individ- och familjeomsorg Lägesrapport 2025, framgår att färre än hälften av de barn som placerats i samhällets vård var behöriga till gymnasiet vid 17 års ålder, mot 84 procent av icke-placerade. Bland icke-placerade hade över 80 procent en treårig gymnasieutbildning vid 20 års ålder, men bland placerade var det närmare 45 procent. Resultaten har varit i princip oförändrade i flera år.

Ofta beror placerade barns skolmisslyckanden på den utsatthet de levt med, men även på luckor i skolgången och stress i kombination med låga förväntningar. Något som dock givit lovande resultat för dessa barn är de modeller för ett strukturerat samarbete mellan skola och socialtjänst kring placerade barns skolgång som utvecklats i vissa kommuner och där man systematiskt följt upp barnens kunskapsnivå. Här kan särskilt SkolFam – skolsatsning för barn i familjehem nämnas. Det finns forskning som visar att godkända skolresultat har en stor skyddande verkan för dessa barn och att det går att vända resultaten. Socialstyrelsen har också, tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolverket, tagit fram ett särskilt stöd för socialtjänsten för att placerade barn och unga ska få en kontinuerlig skolgång när placeringen innebär skolbyte.

Regeringen bör därför agera för att barn som placerats i samhällets vård skall få det stöd och den hjälp som krävs för att klara skolan och få goda förutsättningar inför vuxenlivet.

Uppföljning av barn som farit illa under placering

Oavsett hur hårt samhället arbetar finns alltid en risk att barn i samhällets vård far illa som en följd av sin placering. Det kan exempelvis röra sig om olämpliga familjehems föräldrar, olämplig personal i ett hem för vård och boende (HVB-hem), eller andra barn i statliga Sis-boenden. Över tid har flera fall uppdagats då barn som farit illa sedan

lämnats vind för våg utan någon särskild uppföljning som kan tänkas påkallad efter exempelvis trauman. Behovet av eftervård är stort och därför skall sådan erbjudas i högre grad än i dag.

Lagstiftningen har i viss mån rört sig i denna riktning på senare tid. År 2022 infördes den så kallade lex Lilla Hjärtat, om uppföljning av situationen för tidigare placerade barn. Lagändringen kom till med anledning av det ökända fallet med flickan som kallats Lilla Hjärtat, som efter en långvarig familjehemsplacering tvingades flytta hem till sina biologiska föräldrar, som snart efteråt orsakade flickans brutala död. Fallet fäste uppmärksamheten på vikten av att följa upp socialtjänstens placeringar och att det allmännas ansvar inte slutar efter en placering. Detta blir än viktigare när det rör sig om barn som farit illa under placeringen. I SOU 2023:66 föreslås bland annat att socialtjänsten särskilt ska följa upp om barn har utsatts för våld under placeringen och att stödet efter avslutad placering ska stärkas. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör gå vidare med dessa förslag.

Barn som utsatts för våld, övergrepp eller andra allvarliga missförhållanden under en placering måste få den behandling och det stöd de behöver, även efter att placeringen har avslutats. Uppföljningen behöver utgå från barnets individuella behov och säkerställa att ingen lämnas utan hjälp efter att ha farit illa i samhällets vård.

Åtgärder mot falska familjehem

Barn och unga som placeras utanför det egna hemmet befinner sig ofta i en särskilt utsatt situation. Det måste därför ställas höga krav på de familjehem och jourhem som tar emot barn på samhällets uppdrag. Trots att kommunerna redan i dag ansvarar för att utreda och kontrollera familjehem inför placeringar har allvarliga brister uppmärksammats.

Ett växande problem är att oseriösa och kriminella aktörer försöker utnyttja den sociala barn- och ungdomsvården för ekonomisk vinning. IVO har uppmärksammat hur verksamheter som utger sig för att vara familjehem i praktiken bedrivs yrkesmässigt och därmed omfattas av tillståndskrav för exempelvis HVB. Dessa så kallade falska familjehem riskerar att undgå den kontroll och tillsyn som ska skydda placerade barn och unga. Det har även förekommit att personer som bedömts olämpliga som familjehemsföräldrar ändå fått barn placerade hos sig genom konsulentverksamheter med koppling till samma krets av personer.

Problemen handlar därmed både om bristande kontroll av enskilda familjehems lämplighet och om aktörer som systematiskt försöker kringgå regelverket. När ekonomiska intressen får styra placeringar riskerar barnens behov av trygghet, omsorg och behandling att hamna i andra hand. Samtidigt riskerar offentliga medel att hamna hos oseriösa eller kriminella aktörer.

Under föregående mandatperiod påbörjade Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen arbetet med att införa tillståndsplikt för familjehem och jourhem samt ett tillhörande nationellt register. IVO fick också i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter identifiera och motverka falska familjehem och välfärdsbrottslighet inom området.

Sverigedemokraterna anser att detta arbete måste fullföljas. Tillståndsplikt och ett nationellt register skulle ge kommunerna bättre förutsättningar att kontrollera familjehemmens lämplighet och förhindra att olämpliga personer tar emot placerade barn. Samtidigt behöver tillsynen och myndighetssamverkan fortsätta utvecklas för att stoppa aktörer som kringgår lagstiftningen och utnyttjar familjehemsvården för ekonomisk vinning. Barn som omhändertas av samhället ska kunna lita på att de placeras i en trygg och säker miljö.

Ökat stöd till barnrättsorganisationer

Det offentliga, med stat, region och kommun, har det yttersta ansvaret för att barn inte far illa i samhället. Det är dock inte alltid det offentliga räcker till, av flera olika anledningar. Det kan också finnas tillfällen då andra parter kan göra ett bättre jobb, exempelvis olika organisationer och föreningar.

Det finns flera organisationer och föreningar som verkar för barns bästa. Deras verksamhet, som innebär direkt stöd till barn och ungdomar i besvärliga situationer, är ovärderlig. En sådan organisation är Barnens Rätt i Samhället (Bris). De bedriver bred verksamhet, exempelvis i form av hjälplinjer dit barn kan ringa in och prata med en kurator, projekt för att bryta psykisk ohälsa, skydd och stöd vid upplevt våld med mera. Även påverkansarbete bedrivs, för att barns röster och rättigheter ska lyftas fram. En annan organisation är Ecpat, som arbetar för att motverka sexuell exploatering av barn, exempelvis genom en anmälningsfunktion och samverkan med polis och internet leverantörer. Organisationen Maskrosbarn vänder sig till barn och ungdomar som växer upp med föräldrar som har missbruk eller psykisk ohälsa och/eller utsätter barnet för våld. Stödet innebär bland annat samtalsstöd, stöd i gruppform med andra ungdomar

samt olika stärkande och avlastande aktiviteter.

För flera av organisationerna bygger verksamheten på olika former av gåvor från företag och privatpersoner eller från medel från fonder samt bidrag. Mot bakgrund av det angelägna arbete som organisationerna bedriver bör möjligheten till ökat nationellt stöd riktat till projekt och stödverksamhet för utsatta barn i Sverige ses över.

En kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna

Att adoptera är en fantastisk möjlighet att bli förälder, bilda familj och välkomna en ny medlem till familjen. Det är också en möjlighet och en ljusglimt för de barn som saknar familj och som erbjuder dem en möjlighet att få en trygg och familjär uppväxt. Samtidigt är det viktigt att varje adoption alltid utgår från barnets bästa. Adoption är reglerat i såväl svensk lag som mellanfolkliga konventioner, och det är viktigt att internationella adoptioner är säkra och sköts på rätt sätt. De adoptioner från Chile som ägde rum mellan 1970 och 1990, då barn togs från sina föräldrar och adopterades bort mot deras vilja och kännedom, får inte upprepas. Staten måste så långt som möjligt garantera att var internationell adoption sker på ett lagligt och etiskt sätt. Av det skälet är huvudregeln i Sverige att internationella adoptioner skall göras genom särskilt auktoriserade adoptionsorganisationer. Endast i undantagsfall tillåts så kallad enskild adoption, som vid släktskap.

Under de senaste åren har dock antalet adoptioner sjunkit markant. I början av 00-talet skedde över 1 000 internationella adoptioner om året, mot färre än 100 den senaste mandatperioden, en minskning med närmare 90 procent. Trenden är densamma i hela västvärlden.

Minskningen av antalet förmedlade barn påverkar den ekonomiska situationen för de auktoriserade organisationer som arbetar med adoption. Detta riskerar att leda till att barnets bästa blir sekundärt för dessa organisationer. Sverigedemokraterna anser därför att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker och långsiktig finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut.

Ett stärkt adoptionsstöd

Vid internationella adoptioner kan adoptanter, alltså de som vill adoptera ett barn, ansöka om ett adoptionsbidrag hos Försäkringskassan. Bidraget uppgår till 75 000 kr.

Då bidraget infördes var det för att även hushåll med svag ekonomi skulle ha möjlighet att adoptera, till gagn för både barnet och samhället. Kostnaden för adoptioner har dock stigit markant de senaste åren medan bidraget har varit oförändrat sedan 2017. Detta försämrar förutsättningarna för främst resurssvaga hushåll att adoptera, vilket påtalades i Inspektionen för socialförsäkringens rapport Att adoptera, en ekonomisk fråga (ISF Rapport 2016:9) redan 2016. Av rapporten framgick bland annat följande: Adoptionsbidraget utgörs av ett fast belopp som har varit nominellt oförändrat sedan år 2001. I reala termer har bidraget därför sjunkit. Samtidigt har kostnaderna för adoption ökat kraftigt, mycket snabbare än konsumentpriserna och den genomsnittliga lönenivån, under samma period. Inspektionen nådde slutsatsen att adoptionsbidraget ökar benägenheten att adoptera, främst för familjer med lägre inkomster. Ett stärkt bidrag har en omfördelande effekt som gör att även hushåll med medelinkomst eller låg inkomst får en större möjlighet att adoptera. Sverigedemokraterna ansluter sig till fullo till inspektionens rekommendationer och anser att frågorna bör utredas så att möjligheten till adoption inte blir en klassfråga, utan öppen för alla, och att alla barn kan få ett kärleksfullt hem.

Förebyggande arbete – orosanmälan för våld i relationer

Våld i nära relationer har varit ett gissel i alla tider, men på senare tid har det uppmärksammats mer och mer inom såväl medierapportering som forskning. Enligt Brottsförebyggande rådets statistik polisanmäldes 33 500 fall av misshandel av kvinnor över 18 år under 2025. I 82 procent av fallen var kvinnan bekant med förövaren. Mörkertalet är dock stort eftersom en stor andel våldsutsatta aldrig anmäler de övergrepp som de utsätts för i den nära relationen. En uppskattning är att runt en fjärdedel av våldet i nära relationer polisanmäls.

Samtidigt finns stora brister i samhällets förmåga att hantera relationsvåldet. I en nylig rapport om kommuners och regioners arbete med olika former av relationsvåld konstaterade Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, mycket omfattande brister i stora delar av landet. Det är uppenbart att det är svårt att bekämpa våldet, i synnerhet om det råder brist på information och om missförhållanden kommer i dagen först när våldet är ett faktum. Det behövs ordentliga åtgärder för att öka tillgången till information om missförhållanden och förebygga våldet.

Samhället har över tid rört sig mer och mer mot att just förebygga olika former av

missförhållanden och asocialt beteende, snarare än att endast svara på det när det väl är för handen. Ett exempel är den nya socialtjänstlagen som presenterades i prop. 2024/25:89 som lägger större fokus på tidiga och förebyggande insatser. Vilket är en högst positiv utveckling. Trots dessa framsteg så är dock arbetet inte klart och socialtjänsten kommer behöva fortsatt stöd och förbättring ifall våld mot kvinnor ska kunna beivras.

Ett grundläggande problem som kvarstår är att den lagstadgade skyldigheten att göra en orosanmälan gäller barn som far illa, men inte vuxna som utsätts för våld i nära relationer. Om ett barn misstänks fara illa till följd av våld mot exempelvis barnets mamma finns redan en skyldighet att anmäla detta till socialtjänsten. Däremot finns ingen motsvarande generell anmälningsskyldighet när våldet riktas mot en vuxen. När en våldsutsatt 17-åring fyller 18 år upphör alltså den anmälningsskyldighet som gäller för barn, trots att våldet kan fortsätta. Detta är förstås orimligt, och innebär ett tydligt hinder i arbetet att förebygga våld i relationer. Lagkravet att orosanmäla bör således utvidgas till att inte endast gälla föräldrars våld och bristande omvårdnad av sina barn, utan även vuxna i en relation, oavsett om det finns barn i relationen. Detta skulle innebära att det offentliga kunde få vetskap om missförhållanden och risker, samt sätta in åtgärder, innan ett barn kommit till världen. Det skulle också innebära att samhället på allvar kunde arbeta preventivt med våld inom relationer.

Vad gäller vilka specifika förhållanden som skall föranleda en orosanmälan av detta slag bör saken bli föremål för en särskild utredning. Det torde dock vara självklart att bedömningen bör vara lika bred som när den gäller orosanmälan gentemot ett barn. I valet mellan att orosanmäla eller inte, kräver omtanken om människors väl och ve att man anmäler.

Hedersrelaterat våld och förtryck, stärk skyddet för syskon

Hedersrelaterat våld och förtryck är en allvarlig form av utsatthet som ofta berör flera personer inom samma familj. När ett barn uppmärksammas av socialtjänsten på grund av misstänkt hedersrelaterat våld och förtryck måste även eventuella syskons behov av skydd uppmärksammas.

Det finns en risk att ett ingripande för att skydda ett barn leder till att ett annat barn i familjen utsätts för ökat förtryck eller förs utomlands. Det är därför inte tillräckligt att enbart bedöma situationen för det barn som den ursprungliga orosanmälan gäller. Under föregående mandatperiod har Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen vidtagit flera viktiga åtgärder för att stärka skyddet mot hedersrelaterat våld och förtryck. I SOU 2026:8 föreslås dessutom att socialtjänstens skyldighet att göra en omedelbar skyddsbedömning och en förhandsbedömning uttryckligen ska omfatta även syskon och andra barn i samma hem när en orosanmälan gäller ett barns hemförhållanden.

Sverigedemokraterna anser att detta förslag behöver genomföras. Socialtjänsten måste säkerställa att varje barns individuella behov av skydd uppmärksammas och att nödvändiga skyddsåtgärder kan vidtas skyndsamt. Det är särskilt angeläget i hedersrelaterade ärenden, där hot och kontroll kan omfatta flera barn inom samma familj eller släkt.

Sverigedemokraterna har därutöver tagit fram ett omfattande åtgärdsprogram, Ett stärkt skydd mot hedersrelaterat våld och förtryck, med förslag på åtgärder för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtrycl. I denna motion ligger fokus på socialtjänstens ansvar att uppmärksamma och skydda samtliga barn i familjer där hedersrelaterat våld och förtryck förekommer eller misstänks.

Mer forskning kring våldsutövare

De som utsätter närstående för våld är en heterogen grupp. Det finns de med missbruks problem och andra som behöver kvalificerad psykiatrisk vård. En del är, förutom sitt våldsutövande, väl fungerande personer i samhället, och andra utövar våld mot såväl andra som närstående. Utbudet av insatser mot den som utövar våld behöver därför vara mycket brett alltifrån omhändertagande av Kriminalvården, rättspsykiatrin eller andra myndigheter till någon form av kvalificerad vård- och behandlingsinsats, eller insatser från socialtjänsten. Ibland kan enklare samtalsstöd och andra insatser av mindre ingripande karaktär vara tillräckligt.

Hanteringen av våldsutövare i Sverige har tidigare haft sin tyngdpunkt kring våld som ett brott och har kretsat kring kriminalvård (SOU 2015:55). Därför är det angeläget att forskning genomförs och att det stöd och den vård som socialtjänsten ålagts bygger på evidensbaserade metoder. De modeller som används i Sverige i dag är ofta hämtade

från andra länder eftersom forskning som rör insatser för våldsutövare görs i väldigt liten omfattning i Sverige. Socialstyrelsen har dock genomfört några analyser där resultat tyder på att flera av dessa program visar på försiktigt positivt resultat. Det är dock uppenbart att det råder en kunskapsbrist och att mer forskning behövs för att kunna förstå hur personer som kan begå våld i relationer kan identifieras, deras gärningar förebyggas och de själva rehabiliteras.

Ställ krav på aktivt deltagande i behandling för att erhålla försörjningsstöd

Försörjningsstödet är ett viktigt skyddsnät för att människor som hamnat snett i livet skall få möjlighet att ta sig upp igen. Med försörjningsstöd kan individer få tillfällig hjälp med livets nödtorft, såsom pengar till hyra, mat, kläder, hygienartiklar och liknande. Samtidigt måste försörjningsstödet skyddas från missbruk, och därmed omgärdas av skyddsmekanismer så det inte används på fel sätt.

En självklarhet i alla tider har exempelvis varit att individen ställer sig till arbetsmarknadens förfogande för att kunna erhålla försörjningsstöd. Med tiden har detta rekvisit utvidgats på ett föredömligt vis, exempelvis genom att invandrare skall lära sig svenska, något som infördes så sent som år 2021, med stöd av Sverigedemokraterna. Det finns dock andra grupper vars rätt till försörjningsstöd bör villkoras av särskilda krav, till gagn för både individen och samhället.

Det ställs i dagsläget inga tydliga lagstadgade krav på exempelvis missbrukare att delta i missbruksvård, olika program eller motiverande insatser. I vissa kommuner förekommer exempelvis utandningskontroller så att bistånd inte lämnas i händerna på uppenbart berusade personer, som kan förväntas använda pengarna i fel syfte. Även när det gäller personer som uppvisar tecken på psykiska problem är socialtjänsten principiellt förhindrad att villkora försörjningsstödet med att individen tar kontakt med sjukvården för att få hjälp med sina besvär. Resultatet blir att socialtjänsten i stället möjliggör för människor att permanentas i ett utanförskap som gör dem än mer sjuka. Socialtjänsten bör alltså få större möjligheter att ställa krav på att personer i behov av stöd också själva tar ansvar för sin vandel, så att individen och det offentliga arbetar tillsammans för en ökad självständighet och trygghet.

Kontrollfuktioner ska införas för att granska socialtjänstens utbetalning av medel till illegala migranter

Socialtjänsten är det yttersta skyddsnätet i vårt land, ett arv från tiden då socknarna skulle ta hand om sina egna fattiga. Detta är en väl fungerande ordning, och bör fortsätta. Den är dock inte alltid anpassad till vår tids utmaningar, vilket blir särskilt tydligt när det gäller migration.

Det är en självklarhet att vi kollektivt skall ta hand om vårt eget folk, våra grannar och även de invandrare som kommit till Sverige i enlighet
med lagar och regler. Det är en annan sak ifall man rest hit utan tillstånd, eller rentav går under jorden och ansluter sig till skuggsamhället. En sådan person bryter aktivt mot svensk lag och kan per definition inte livnära sig på ett ärligt vis, utan bidrar medvetet eller omedvetet till kriminalitet. Detta kan inte accepteras.

Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringen tagit krafttag för att bekämpa skuggsamhället och stärka rättsstaten. I den nya socialtjänsten står det utförligt att kommunerna inte får betala ut ekonomiskt bistånd till individer som befinner sig illegalt i Sverige, i syfte att bekämpa skuggsamhället. Vi behöver etablera kontrollfunktioner som följer upp att lagens intentioner efterlevs.

Förbättra försörjningsstödet så att det inte bekostar missbruk

Missbruket av försörjningsstödet måste beivras även i andra fall än vad som ovan diskuterats. Det kan till exempel inte vara rimligt att försörjningsstödet går till att bekosta olika former av missbruk såsom av droger, tobak eller alkohol. Det kan inte heller vara meningen att en person som lever på försörjningsstöd skall använda pengarna till att bekosta rena semesterresor utomlands. Likaså vore det orimligt om pengarna gick till överföringar till släktingar i utlandet, något som snarast kan vara en täckmantel för stöd till odemokratiska eller till och med terrorrelaterade organisationer. Det finns redan i dag vissa möjligheter för kommunerna att anpassa biståndet ifall det befaras att det kommer missbrukas. Regelverket är dock krångligt, och kommunernas handlingsutrymme är mycket begränsat. Detta i ett läge då kommunernas ekonomier är ansträngda och mer resurser krävs för andra ändamål. Möjligheterna för kommunerna att exempelvis ge försörjningsstöd med hjälp av matkuponger eller så

kallad rekvisition är starkt begränsad. Av Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd framgår till exempel att det ”bör endast användas i yttersta undantagsfall, om mycket speciella omständigheter föreligger”.

Bestämmelserna kring försörjningsstöd bör följaktligen ändras så att skattebetalarnas pengar inte kan gå till sådant missbruk. Förslagsvis kan det delas upp så att mottagaren får mindre möjlighet att fritt disponera pengarna, som i stället knyts till vissa ändamål, eller beviljas genom exempelvis matkuponger eller motsvarande så kallade rekvisition.

Linda Lindberg (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD) *Andrea Kronvall (SD)*

Kevin Sahlin (SD)